

Metsäalan strateginen ohjelma

Suomen kansallinen puupohjaisten tuotteiden
julkisten hankintojen politiikka

17.6.2010

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Metsäalan strateginen ohjelma

Suomen kansallinen puupohjaisten tuotteiden
julkisten hankintojen politiikka
17.6.2010

Valtioneuvosto teki 8.4.2009 periaatepäätöksen, jolla kannustetaan kestäviin hankintoihin kaikkia julkisia toimijoita – valtion keskus- ja aluehallintoa sekä kuntakenttää. Julkisten hankintojen tärkeiksi valintaperusteiksi ovat nousemassa tuotteiden ympäristövaikutukset; julkisilla hankinnoilla voidaan konkreettisesti edistää ympäristönsuojelua ja kestävää kehitystä sekä vaikuttaa ilmastonmuutokseen.

Julkisten hankintojen keinoin on mahdollista edistää uusiutuvaan luonnonvaraan perustuvien puutuotteiden käyttöä. Puuraaka-aineen tuotannon osalta Suomen tavoite on kannustaa eri toimijoita metsien kestävään hoitoon ja käyttöön, varmistaa metsien käytön laillisuus sekä edistää näin tuotetun puun ja niistä jalostettujen puutuotteiden käyttöä. Tavoitteena on vähitellen siirtää puutuotteiden hankinnan ympäristönäkökohtien painopiste raaka-aineen tuotannosta tuotteen koko elinkaaren tarkasteluun.

Edellä esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö perusti ohjausryhmän valmistelemaan kansallisia puupohjaisten tuotteiden julkisten hankintojen politiikkaehdotusta ja linjauksia sen soveltamiseksi. Ohjausryhmään kuuluivat keskeisten sidosryhmien edustajat ja sen kokoonpano on ollut seuraava:

Puheenjohtaja	Neuvotteleva virkamies Reima Sutinen työ- ja elinkeinoministeriö
Sihteeri	Ympäristöpäällikkö Outi Marin Metsäliitto Osuuskunta
Jäsenet	Budjettisihteeri Hannu Koivurinta valtiovarainministeriö Ylitarkastaja Taina Nikula ympäristöministeriö Neuvotteleva virkamies Taina Veltheim maa- ja metsätalousministeriö Asiantuntija Isa-Maria Bergman Motiva Oy Rakennuttajainsinööri Hannu Huhtala Suomen Kuntaliitto Hankintalakimies Jukka Koivusalo Espoon kaupunki Kilpailuttamiskonsultti Janne Liljavuori Hansel Oy Päällikkö Aila Janatuinen Metsäteollisuus ry Green Office -päällikkö Helka Julkunen WWF Suomi Metsäasiantuntija Lea Jylhä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry Asiantuntija Jukka Lehtonen Elinkeinoelämän keskusliitto EK

1 Johdanto

Julkisten hankintojen arvo Suomessa on noin 23 miljardia euroa vuodessa. Suuren volyymin vuoksi julkisilla hankinnoilla voidaan vaikuttaa ihmisten ja ympäristön hyvinvointiin. Tekemällä kestäviä valintoja, julkisilla hankinnoilla voidaan vaikuttaa suoraan hankintojen ympäristövaikutuksiin, toimia esimerkkinä yksityissektorille, luoda kysyntää ympäristöystävällisille vaihtoehdoille sekä avata markkinoita innovaatioille. Kestävät hankinnat voivat tuoda ympäristön tilan paranemisen ohella taloudellisia säästöjä.

Valtioneuvosto teki 8. huhtikuuta 2009 periaatepäätöksen kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa. Periaatepäätöksen mukaan julkisten hankintojen valintaan vaikuttavaksi tärkeäksi tekijäksi määritellään tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset. Julkisten hankintojen kestävien valintojen edistämistä edellyttävät myös Eurooppa-neuvoston kestävä kehityksen strategia sekä Suomen kansallinen kestävä kulutuksen ja tuotannon ohjelma.

Valtioneuvosto edellyttää, että omissa hankinnoissaan valtion keskushallinto ottaa ympäristönäkökulman huomioon 70 prosentissa hankinnoistaan vuonna 2010 ja kaikissa hankinnoissaan vuonna 2015. Kuntien ja valtion paikallishallinnon hankinnoissa valtioneuvosto suosittelee tavoitteeksi ympäristönäkökulman huomioon ottamista vähintään 25 prosentissa vuonna 2010 ja vähintään 50 prosentissa hankintoja vuonna 2015.

Valtioneuvosto edellyttää julkisilta hankkijoilta toimia erityisesti kuudessa keskeisessä ryhmässä, joita ovat energiaan, rakentamiseen ja asumiseen, ruokapalveluihin, liikkumiseen, energiaa käyttävien laitteiden sekä palveluiden hankintaan liittyvät päätökset.

Julkisissa hankinnoissa puupohjaisia tuotteita käytetään laajasti. Puuta käytetään eri muodoissaan rakentamisessa ja huonekalu- ja sisustushankinnoissa. Julkiset hankkijat tekevät paperihankintoja sekä toimistokäyttöön että erilaisiin paino- ja pakkaustuotteisiin ja pehmpaperituotteita on käytössä erilaisissa hygieniatuotteissa.

Puuta pidetään suomalaisille luontaisena materiaalivalintana ja sen käytöllä on Suomessa pitkät perinteet. Puu on kestävästi tuotettuna ominaisuuksiltaan nykykäsityksiin ympäristö- ja ilmastovaatimuksiin vastaava raaka-aine. Näiden suositusten tavoitteena on ohjata puutuotteiden julkisia hankintoja siten, että puutuotteiden myönteiset vaikutukset ympäristön ja kestävyiden kannalta saadaan esille käytännön valinnoissa ja toimenpiteissä. Kestävästi tuotettu puu on uusiutuva raaka-aine ja se käytetään tehokkaasti eri jalostusarvon tuotteiksi. Puupohjaiset tuotteet ovat uudelleen käytettäviä ja kierrätettäviä. Puupohjaiset tuotteet voidaan elinkaarensa lopussa hävittää kompostoimalla tai polttamalla ne energiaksi.

Puuraaka-aineen tuotannon osalta Suomen valtion tavoite on varmistaa metsien käytön laillisuus, kannustaa eri toimijoita metsien kestävä hoitoon ja käyttöön

sekä edistää näin puun ja siitä jalostettujen tuotteiden käyttöä. Suomi on merkittävä puupohjaisten tuotteiden vientimaa ja edelläkävijä kestävä metsätalouden ja sitä kautta puuraaka-aineen kestävä tuotannon edistämisessä.

Valtioneuvoston 27.3.2008 periaatepäätöksenä hyväksymässä Suomen kansallisessa metsäohjelmassa 2015 korostetaan, että julkisten hankintojen ohjeistuksessa otetaan huomioon tuotteiden koko elinkaari ja puun edut kestävälle kehitykselle.

Suomessa metsäalan strategiseen ohjelmaan sisältyy useita puupohjaisten tuotteiden julkisiin hankintoihin liittyviä toimenpiteitä. Yhtenä metsäalan strategisen ohjelman pitkävaikutteisena toimenpiteenä metsäsektorin kilpailukyvyyn kehittämiseksi talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 29. syyskuuta 2009 seuraavaa: Julkisten hankintojen politiikan ja rakentamismääräysten tarkentaminen siten, että ympäristö- ja ilmastoperusteilla asetetaan etusijalle uusiutuvista luonnonvaroista tuotetut tuotteet.

Muita metsäalan strategisen ohjelman toimenpiteitä, jotka liittyvät läheisesti julkisiin hankintoihin, ovat puun käytön ja puurakentamisen edistäminen sekä kansainvälinen ja riippumaton selvitys puuraaka-aineen eduista. Metsäalan strateginen ohjelma korostaa puun merkitystä julkisessa rakentamisessa.

Näillä suosituksilla edistetään EU:n kestävä kehityksen strategian ja julkisten hankintojen politiikkaan liittyvien tavoitteiden saavuttamista. Suositukset on laadittu yhteensopivaksi EU:n julkisia hankintoja koskevan direktiivin kanssa.

Monissa EU-maissa on käytössä ohjauskeinoja edistää laillisesti ja kestävästi tuotettujen puupohjaisten tuotteiden hankintoja. Näitä maita ovat esimerkiksi Alankomaat, Belgia, Iso-Britannia, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Tanska. EU:lla ei ole yhtenäistä puupohjaisten tuotteiden julkisten hankintojen politiikkaa. Maiden erilaisista lähestymistavoista aiheutuvat haasteet ja yhteensovittamisen tarve on kuitenkin käynyt ilmeiseksi sitä mukaa, mitä useampi maa on laatinut omia ohjauskeinojaan.

EU:n metsätoimintasuunnitelmassa edellytetään komission johdolla jäsenmaiden kesken käytävän keskustelua suosituksista julkisia hankintoja koskevan direktiivin soveltamisesta puutuotteisiin. Pysyvän metsäkomitean alle perustettiin vuonna 2009 työryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa tiedon- ja kokemustenvaihto puutuotteiden julkisten hankintojen ohjauskeinoista jäsenmaiden, komission ja sidosryhmien kesken, neuvoa miten saavutetaan parempi yhteensopivuus eri lähestymistapojen välillä, millaisia kriteereitä puutuotteiden julkisille hankinnoille voidaan asettaa sekä miten nämä voidaan todentaa. Työryhmän on määrä saada työnsä valmiiksi vuoden 2010 loppuun mennessä.

EU:ssa on myös kehitetty suositusluontoiset ohjeet (GPP Training Toolkit) ympäristönäkökulman sisällyttämisestä 10 tuoteryhmän hankintoihin. Ohjeita täydennetään lähiaikoina 10 uuden tuoteryhmän osalta. Tällä hetkellä puupohjaisista tuotteista ohjeet ovat olemassa paperituotteille, huonekaluille sekä rakennuksille.

2 Poliitiikan tavoitteet

Näiden suositusten yleisenä tavoitteena on tukea Suomen kestävän kehityksen politiikkaa sekä ympäristöpolitiikan tavoitteita. Julkinen sektori toimii esimerkkinä muille hankkimalla puupohjaisia tuotteita laillisella, kestävällä ja käytännöllisellä tavalla siten, että puuraaka-aineen kestävän tuotannon lisäksi puupohjaisten tuotteiden hankinnassa tarkastellaan tuotteen koko elinkaarta ympäristön ja talouden näkökulmasta. Suomen tavoitteena on tukea puupohjaisten tuotteiden julkisten hankintojen ohjeistuksen yhtenäistämistä EU:n sisällä ja edistää elinkaarinäkökulman käyttöönottoa julkisissa hankinnoissa EU:ssa.

Näissä suosituksissa on lähtökohdaksi valittu olemassa olevien ja toimiviksi havaittujen keinojen ja käytäntöjen hyödyntäminen. Tasapuolisen hankintamenettelyn vuoksi on tärkeää, että kestävyysvaatimukset on asetettu siten, että ne takaavat riittävän monipuolisen tarjonnan ja näin myös aidon kilpailun.

Näiden suositusten tavoitteena on:

1. tukea julkista hankkijaa valitsemaan puutuotteista kestävin vaihtoehto.
2. kannustaa hankintoihin, joissa ympäristönäkökulmat on otettu jo hankintaa suunniteltaessa huomioon.
3. toimia aktiivisesti EU:n puupohjaisten tuotteiden kestävien hankintojen kriteerityössä siten, että kriteerit ovat hankintoja tekeville selkeitä ottaa käyttöön.
4. tukea ja kannustaa myös julkisen hankinnan puitteissa tapahtuvaa innovaatiotoimintaa.
5. auttaa hankkijaa käyttämään ympäristökriteereitä syrjimättömällä ja tervettä kilpailua edistävällä tavalla.

Puuraaka-aineelle ja siitä valmistetuille tuotteille on jo pitkään ollut ympäristövaikutuksille asetettuja kriteereitä. Muille raaka-aineille ollaan vasta asettamassa vastaavia vaatimuksia. Siksi on luonnollista, että kestävien julkisten hankintojen suosituksia tarkennetaan raaka-ainenäkökulmasta ensimmäiseksi koskemaan puupohjaisia tuotteita. Näitä suosituksia voidaan käyttää periaatteiltaan lähtökohtana muille raaka-aineille asetettaville kestävien hankintojen suosituksille, joissa tarkastellaan tuotteiden elinkaarta ja raaka-aineen alkuperäketjua.

3 Suositukset kestävien julkisten puupohjaisten tuotteiden hankinnoille

Nämä suositukset koskevat tuotteita, jotka on valmistettu puusta tai niiden yhtenä raaka-aineena on käytetty puuta. Näitä tuotteita ovat muun muassa puusta valmistetut rakennusmateriaalit ja huonekalut tai puukuitua sisältävät tuotteet, kuten toimitto-, paino- ja pehmopaperit sekä pakkaukset ja kertakäyttötuotteet. Puupohjaisia tuotteita ovat myös kierrätyskuidusta ja kierrätetystä puusta valmistetut tuotteet. Suositukset koskevat näitä tuotteita vain uusiokuidun ja uuden puuraaka-aineen osalta. Nämä suositukset eivät koske puuperäistä energiaa.

3.1 Suositusten viitekehys

Suosituksen keskeisen viitekehysten muodostavat julkisia hankintoja koskeva kansallinen lainsäädäntö, joka perustuu EU-direktiiveihin 2004/18/EY ja 2004/17/EY. Lisäksi viitekehykseen kuuluvat puuraaka-aineen tuotantoon, hankintaan ja valmistukseen liittyvä lainsäädäntö sekä kansainväliset sopimukset.

Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö sekä julkisten hankintojen keskeiset periaatteet syrjimättömyys, avoimuus, yhdenvertainen kohtelu sekä suhteellisuus määrittävät julkisten hankintojen kriteerien lähtötason.

Hankintalainsäädäntö mahdollistaa ympäristöasioiden huomioimisen hankintamenettelyn eri vaiheissa. Tarjouspyyntö tulee suunnitella huolellisesti, koska se määrää varsin pitkälle hankinnan lopputuloksen. Hankintayksiköllä on oikeus määrittellä hankinnan kohde, kunhan määrittely tehdään objektiivisesti ja julkisten hankintojen keskeisiä periaatteita noudattaen. Keskeistä hankinnan kohteen yksilöinnissä on, että sitä ei tehdä syrjivästi ja vastoin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Hankintalainsäädännössä määritellyllä tavalla hankintayksiköllä on mahdollisuus käyttää ympäristökriteerejä:

- teknisiä eritelmiä laadittaessa,
- tarjoajille asetettavina kelpoisuusehtoina,
- tarjousten vertailuperusteina sekä
- sopimusehdoissa.

Hankintamenettelyssä teknisissä eritelmissä ja tarjousten vertailuperusteena käytettyjen ympäristökriteerien on aina liityttävä hankinnan kohteeseen ja niiden tulee olla todennettavissa. Tarjoajille asetettavien kelpoisuusehtojen on liityttävä toimittajien kykyyn suoriutua hankinnasta ja sopimusehtojen on liityttävä hankintasopimuksen toteuttamiseen. Kaikkien hankinnassa käytettyjen ympäristökriteerien on myös oltava keskeisten hankintoja ohjaavien periaatteiden mukaisia.

Syrjimättömyysperiaatteesta seuraa esimerkiksi, että hankinnalle asettavia vaatimuksia ei saa laatia siten, että estettäisiin markkinoille pääsyä.

Hankinnalle asetetut vaatimukset eivät saa myöskään suosia perusteettomasti tiettyjä toimijoita tai alueita. Syrjivää olisi myös vaatia tietyn ympäristömerkin käyttöä, mutta niiden käyttö voidaan katsoa osoitukseksi asetettujen ympäristövaatimusten täyttymisestä, mikäli vaatimukset sisältyvät ympäristömerkin kriteereihin.

Ympäristömerkit ovat hyödyllisiä lähteitä, kun mietitään julkisten hankintojen ympäristövaatimuksia ja hankkijan on hyvä tutustua niihin. Lisäksi kaikkia ympäristövaatimuksia koskee suhteellisuusperiaate. Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään.

Silloin kun hankinnan kohdetta kuvataan viittaamalla tiettyihin standardeihin, standardeja valittaessa tulisi mahdollisuuksien mukaan kiinnittää muiden seikkojen ohella huomiota myös kilpailuvaikutuksiin. Ensisijaisesti tulisi viitata mahdollisimman yleisesti tunnustettuihin standardeihin, joiden valmisteluun ovat laajasti päässeet mukaan eri intressitahot, ja jotka eivät painotu kohtuuttomasti yksittäisten toimijoiden hyväksi.

On hankkijan etu, että tarjouksia saadaan mahdollisimman paljon. Hankkijan tulisikin pyrkiä siihen, ettei vaatimustenmukaisuuden muulla vaihtoehdoisella tavalla osoittavalta tarjoajalta edellytetä kohtuuttomia kustannuksia tai resursseja vaatuvia selvityksiä enempää kuin on välttämätöntä ympäristökriteerien täyttymisen varmistamiseksi.

3.2 Tavoitteena elinkaaritarkastelu

Näiden suositusten tavoitteena on lähestyä hankintojen ympäristövaikutuksia niiden koko elinkaaren ajalta. Siksi näissä suosituksissa tarkastellaan:

- puupohjaisten tuotteiden raaka-aineen kestävyuden todentamista,
- tuotteeseen suoraan liittyviä tuotanto- ja käyttövaiheen ympäristövaikutuksia sekä
- loppusijoituksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia.

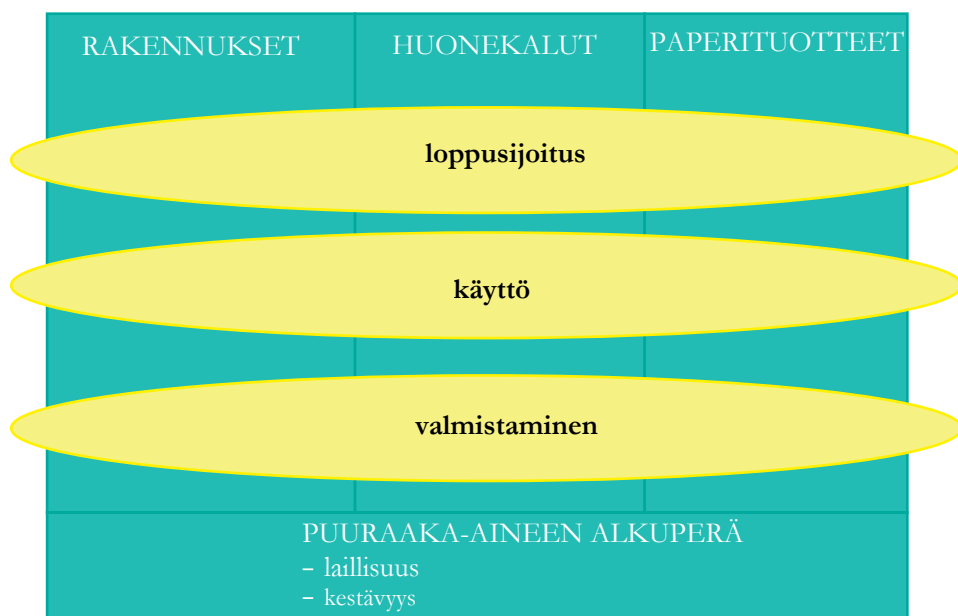
Elinkaaritarkastelu antaa myös mahdollisuuden edistää innovatiivisia tuotteita ja ratkaisuja, mikä on yksi Suomen ja EU:n tavoitteista julkisille hankinnoille.

Elinkaaritarkastelun tavoitteena on saavuttaa mahdollisimman kattava näkemys tuotteen tai palvelun ympäristövaikutuksista ja auttaa tekemään kokonaisuudessaan ympäristön kannalta kestävin valinta. EU edistää tuotteiden elinkaaren perustuvaa kestävyystarkastelua eri prosesseissa.

EU:n vihreiden julkisten hankintojen suosituksissa on tarkasteltu kymmenen tuoteryhmän kestävyyttä elinkaarimallin mukaan. Näistä tuoteryhmistä kolme (toimisto- ja painopapereiden, kalusteiden sekä rakentamisen suositukset) koskevat myös puupohjaisia tuotteita. Myös EU komission mandaatti (M/350) Euroopan standardisointijärjestö CEN:ille rakentamisen kestävyyskriteereiden asettamiseksi perustuu rakennuksen elinkaarianalysiin.

Kestävissä julkisissa hankinnoissa hankinnan kustannusten tarkastelu tulee laajentaa kattamaan elinkaarikustannukset aina, kun mahdollista ja elinkaarikustannus-

nuslaskenta on toteutettavissa (esim. tarjoajilla on laskentaan tarvittavat tiedot). Tämä mahdollistaa sellaisen tuotteen tai ratkaisun hankinnan, jonka hankintahinta voi olla kilpailevia vaihtoehtoja kalliimpi, mutta jonka elinkaaren aikainen kustannus on kokonaisuutena pienempi. Tämä tekee mahdolliseksi toteuttaa julkisille hankinnoille annettua tehtävää edistää uusien ja innovatiivisten tuotteiden ja ratkaisujen tuomista kuluttajien saataville. Kestävyysnäkökulmasta tuotteiden ja ratkaisujen matalat elinkaarikustannukset edustavat myös ympäristön kannalta kestävä ratkaisua.

Puupohjaisten tuotteiden elinkaritarkastelu

3.3 Puuraaka-aineeseen liittyvät ympäristö- ja laillisuusnäkökohdat

Puupohjaisten tuotteiden raaka-aineen kestävyteen liittyvät keskeisinä puuraaka-aineen laillisuus sekä raaka-aineen kestävä tuotanto. Suomen ja EU:n tavoitteena on estää laittomasti hakatun puun pääsy markkinoille sekä edistää kestävä metsätaloutta ja metsien suojelua maailmanlaajuisesti.

Laittomilla hakkuilla ja puukaupalla on useita ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kielteisiä vaikutuksia. Laittomat hakkuut vaikuttavat osaltaan maailman metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen. Laittomilla hakkuilla ja puukaupalla on yhteys myös muuhun lainvastaiseen toimintaan, kuten esimerkiksi korruptioon.

Lisäksi laiton puunkorjuu ja -kauppa heikentää metsäalan laillisten toimijoiden toimintaedellytyksiä. Suomen ja EU:n tavoite on luoda kilpailukykyiset toimintaedellytykset alan kaikille toimijoille, minkä vuoksi laittomien hakkuiden ja puukaupan torjuminen on välttämätöntä.

Perusteet metsien kestävälle hoidolle ja käytölle hyväksyttiin YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa Rio de Janeirossa vuonna 1992. Eurooppalainen yhteistyö metsien kestävä hoidon ja käytön periaatteiden kehittämiseksi käynnistyi osana vuonna 1993 pidettyä Helsingin metsäministerikonferenssin valmistelua. Kehittämisprosessi jatkuu edelleen Euroopan metsäministerikonferenssien valmistelu- ja seurantatyön puitteissa ja tässä työssä ovat eri sidosryhmät laajasti mukana. Metsien kestävä hoidon ja käytön määrittämisessä ja arvioinnissa otetaan huomioon ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset näkökohdat. Suomi on allekirjoittanut Euroopan metsäministerikonferenssien päätöslauselmat ja siksi Euroopan metsäministerikonferenssien hyväksymiä metsien kestävä hoidon ja käytön periaatteita sovelletaan myös näissä suosituksissa.

Kaikissa puupohjaisten tuotteiden hankinnoissa puuraaka-aineen laillisuus on varmennettu ja puuraaka-aineen kestävä tuotanto on todennettu.

3.3.1 Laillisesti hankittu puuraaka-aine

EU:n FLEGT-lainsäädännön mukaan laillisuus määritellään sen maan, jossa puu on korjattu, metsänhoitoon, puunkorjuuseen ja puukauppaan liittyvän lainsäädännön perusteella.

Laillisesti hankitun puuraaka-aineen vaatimuksia ovat:

- raaka-aine on hankittu oikeushenkilöltä, jolla on laillinen oikeus puunkorjuuseen kyseiseltä alueelta ja
- puunkorjuu ja metsänhoito on toteutettu siten, että se vastaa paikallista metsä- ja ympäristölainsäädäntöä.

Puutavaran on myös täytettävä EU:n luonnonvaraisten lajien kauppaa koskevat vaatimukset, jotka perustuvat kansainväliseen CITES -sopimukseen (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora).

EU hyväksyi vuonna 2003 toimintasuunnitelman laittoman puunkorjuun ja -kaupan torjumiseksi. Toimintasuunnitelma tunnetaan nimellä FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade). Osana toimintaohjelmaa komissio hyväksyi vuonna 2005 asetuksen, jolla pyritään estämään laittoman puutavaran pääsy EU-markkinoille. Asetuksen perusteella EU kehittää toimenpiteitä laillisen puutavaran todentamiseksi.

Laillisesti korjatun puuraaka-aineen todentaminen

Nämä suositukset perustuvat FLEGT –toimintasuunnitelman keinoihin varmistaa puutavaran laillisuus.

Puutavaran laillisuus voidaan todentaa seuraavin keinoin

- tuottajalla on **due diligence (asianmukainen huolellisuus) järjestelmä**
- tuotteella on **FLEGT-lupa**
- tuotteella on **CITES-lupa**
- **metsäsertifiointijärjestelmillä**, kuten Suomessa yleisimmin käytössä olevat PEFC ja FSC -järjestelmät
- **muu vastaava luotettava keino** todentaa puutavaran laillisuus

FLEGT-lupa perustuu komission vuonna 2005 hyväksymään asetukseen. Jos puutavara on peräisin maasta, joka on allekirjoittanut EU:n kanssa vapaaehtoisen kumppanuussopimuksen, FLEGT-lupa toimii todisteena puutavaran laillisesta alkuperästä. Kumppanuussopimuksessa määritellään tuottajamaan lainsäädäntöön perustuva lupajärjestelmä, jonka perusteella markkinatoimija voi todistaa tuotavansa EU:n alueelle laillisesti hankittua puutavaraa. Lupajärjestelmä ei saa haitata laillista kauppaa.

CITES-lupa perustuu CITES-yleissopimukseen. CITES-sopimuksen tarkoituksena on suojella luonnonvaraisia kasveja ja eläimiä valvomalla niillä käytävää kauppaa. Sopimukseen on liitetty lajeja, joiden on todettu uhanalaistuneen tai jotka ovat vaarassa tulla uhanalaisiksi niillä käytävän kansainvälisen kaupan seurauksena. Kauppaa valvotaan pääasiassa eriasteisin tuonti- ja vientirajoituksin riippuen lajin uhanalaisuudesta ja siitä kuinka paljon sen kannat kestävät käyttöä. Käytännön tasolla kaupan valvonta tapahtuu maiden ympäristöviranomaisten myöntämien, tulissa esitettävien kirjallisten lupien avulla.

Markkinatoimijalta vaaditaan järjestelmää, jonka avulla se voi minimoida laittoiman puun hankinnan riskin. Due diligence järjestelmä voi olla toimijan oma tai se voi käyttää hyväksytyin valvontaorganisaation due diligence järjestelmää. EU valmistelee FLEGT-toimintaohjelmaan lisätoimiasetusta, jonka avulla voidaan varmentaa kaiken EU:n alueella markkinoille asetettavan puun laillisuus due diligence -järjestelmää vastaavalla tavalla. Lisätoimiasetukseen määritellään due diligence järjestelmälle asetettavat vaatimukset.

3.3.2 Kestävästi tuotettu puuraaka-aine

Kestävästi tuotettu puuraaka-aine on tuotettu siten, että lakisääteisten vaatimusten lisäksi metsänhoito ja puunkorjuu täyttävät metsien kestävän hoidon ja käytön vaatimukset. Metsät, niiden käyttö ja hallinnolliset puitteet vaihtelevat maittain ja siksi kestävyysvaatimusten soveltamisessa ja arvioimisessa tulee ottaa huomioon paikalliset olosuhteet.

Alla esitetyt periaatteet pohjaavat kansainvälisiin prosesseihin metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä, kuten YK:n metsäfoorumi (UNFF) ja Euroopan metsäministe-

riikonferenssit (Forest Europe/MCPFE). Kriteerien valinnassa on otettu huomioon, että ne ovat:

- olennaisia kestävän metsätalouden kannalta
- ymmärrettäviä sekä puuntuottajien että julkisista hankinnoista vastaavien kannalta
- todennettavissa (näyttö)
- mahdollistavat kilpailun

Ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävän metsätalouden edellytykset täyttyvät, kun metsien hoidossa ja käytössä noudatetaan seuraavia periaatteita:

- ylläpidetään metsävaroja ja metsien terveyttä ja elinvoimaisuutta
- ylläpidetään metsien tuottokykyä
- turvataan metsien monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut
- suojellaan maaperää ja vesivaroja sekä torjutaan eroosiota
- turvataan metsien monikäyttö ja kulttuuriarvot
- huolehditaan työturvallisuudesta ja -hyvinvoinnista
- kunnioitetaan maankäyttö ja -omistusoikeuksia
- kunnioitetaan paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen laillisesti tunnustettuja metsiin liittyviä oikeuksia

Kestävästi tuotetun puuraaka-aineen todentaminen

Toimijoilla on useita vaihtoehtoisia keinoja todentaa kestävän metsätalouden vaatimusten toteutuminen.

Kestävyyden vaatimusten täyttyminen voidaan osoittaa usealla vaihtoehtoisella tavalla:

- **metsäsertifiointijärjestelmillä**, kuten Suomessa yleisimmin käytössä olevat PEFC ja FSC -järjestelmät
- **johtamisjärjestelmillä** (laatu- ja ympäristöjärjestelmät kuten EMAS, ISO 9001 ja 14001 -järjestelmät), jos ne sisältävät toimintamallin kestävän metsätalouden toteuttamiseksi
- **ympäristömerkinnöillä**, joiden vaatimuksiin sisältyvät myös puuraaka-aineen kestävyysvaatimukset, kuten Suomessa yleisimmin käytössä olevat Pohjoismainen ympäristömerkki (Joutsenmerkki), EU-kukka ja Blaue Engel -merkki
- **muulla tavarantoimittajan** näiden suositusten periaatteet täyttävällä luotettavalla selvityksellä kestävästä alkuperästä tai luotettavalla selvityksellä, että tuote täyttää ympäristömerkin kriteerit

Vapaaehtoinen, kolmannen osapuolen varmentama metsäsertifiointi on hyvä keino todentaa kestävästi tuotettu puuraaka-aine myös lopputuotteessa. Se on kuitenkin todiste alkuperästä, eikä kerro koko elinkaaren kaikkia ympäristövaikutuksia lopputuotteen osalta. Hyväksyttäviä metsäsertifiointijärjestelmiä ovat standardoinnin vaatimukset täyttävät järjestelmät, joiden mukaan toteutetun metsänhoidon varmentamisen suorittavat sekä järjestelmästä että metsänomistajasta ja metsänhoi-

dosta vastaavasta tahosta riippumattomat, EU:n hyväksymien käytäntöjen mukaan akkreditoituidet sertifiointiyritykset. Metsäsertifiointijärjestelmän standardin metsätaloudelle tulee kattaa näiden suositusten vaatimukset kestäväälle metsätaloudelle. Metsäsertifiointijärjestelmän tulee myös sisältää mekanismi puun alkuperäketjun varmentamiselle.

Kestävästi tuotetun puuraaka-aineen tuotanto voidaan todentaa myös, mikäli puupohjaisen tuotteen ja puuraaka-aineen tuottajan käytössä on uskottava ympäristöjärjestelmä, joka kattaa kestävä metsätalouden toteutuksen ja sen valvonnan. Johtamisjärjestelmien toteutumisen tulee varmistaa ulkopuolinen ja riippumaton, EU:n hyväksymien käytäntöjen mukaan akkreditoitu sertifiointiyritys. Tällaisia voivat olla EMAS, ISO 14001 ja 9001-standardien mukaiset ympäristö- ja laatu järjestelmät, jos ne sisältävät toimintamallin kestävä metsätalouden toteuttamiseksi.

Standardoidut ympäristömerkit edellyttävät puupohjaisilta tuotteilta ympäristövaikutukset huomioon ottavan valmistusprosessiin lisäksi kestävästi tuotettua puuraaka-ainetta. Näin ollen kestävästi tuotettu raaka-aine voidaan myös todentaa tuotteelle myönnetyn ympäristömerkin avulla kun ympäristömerkin vaatimukset kattavat näiden suositusten periaatteet ja mahdollisesti myöhemmin sovittavat kriteerit vaatimukset kestäväälle metsätaloudelle.

3.4 Puupohjaisiin tuotteisiin liittyvät ympäristönäkökohdat

Puupohjaisiin tuotteisiin liittyvien ympäristönäkökohtien tarkastelun lähtökohtana on elinkaaritarkastelu. Elinkaarinäkökulma antaa mahdollisuuden tarkastella tuotteiden ympäristövaikutuksia niiden materiaalien hankinnasta ja valmistamisesta tuotteiden käyttöön ja loppusijoittamiseen asti. Hankintaprosessin ensimmäinen vaihe on tarvetarkastelu. Hankkijan ensimmäinen tehtävä on tutkia, onko hankinnalle tarvetta ja mikä olisi tehokkain tapa toteuttaa hankinta.

Tavoitteena on, että julkisissa hankinnoissa otetaan tuotteiden elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset huomioon. Julkisista hankinnoista vastaava taho määrittelee elinkaaritarkastelun osa-alueet, joihin hän haluaa tarjouksen tekijän toimittavan luotettavat selvitykset. Elinkaaritarkastelua valmisteltaessa on varmistuttava, että tarjousten tekijöillä on aidot mahdollisuudet toimittaa tarvittavat tiedot ja että elinkaaritarkastelu on yhdenmukainen. Näistä syistä on vuoropuhelu alalla toimivien yritysten kanssa olennainen osa hankintaa.

3.4.1 Puutuotteet

Puutuotteita ovat sahatavara ja puulevyt sekä niistä valmistetut jalosteet, puusepänteollisuuden tuotteet, puupakkaukset sekä puusta valmistetut huonekalut.

3.4.1.1 Rakennusten ja rakennustuotteiden kestävyysnäkökohdat/ ympäristövaatimukset

Rakentamiselle asetetut kansalliset ja paikalliset tavoitteet, rakennuksen käyttötarkoitus ja suunniteltu käyttöikä sekä ympäristö, johon rakennus rakennetaan, ovat lähtökohtana hankinnassa ja hankinnalle asetettavien ympäristövaatimusten valinnassa. Elinkaaritarkastelun avulla hankkija voi asettaa hankinnalle kestäväen kehityksen vaatimuksia.

Rakennuksen elinkaaritarkastelu voidaan jakaa neljään vaiheeseen, jotka ovat

1. rakennusmateriaalien valmistaminen mukaan lukien raaka-aineen hankinta,
2. rakentaminen,
3. rakennuksen käyttövaihe ja huolto sekä
4. loppusijoitus.

Jatkossa tiukentuvat energiatehokkuusvaatimukset asettavat myös rakennustuotteiden valmistuksen aikaisille ympäristövaikutuksille ja energiankulutukselle uudenlaisia haasteita.

EU:n hyväksymä ilmasto- ja energiapaketti sekä toukokuussa 2010 uudistettu direktiivi rakennusten energiatehokkuudesta tulevat kiristämään rakennusten energiatehokkuusvaatimuksia. Uusien rakennusten tulee olla lähes nollaenergiarakennuksia vuoden 2020 loppuun mennessä. Julkisia rakennuksia vaatimus koskee jo vuoden 2019 alusta. Myös korjausrakentamiselle on asetettava kansalliset energiatehokkuuden vähimmäisvaatimukset.

Rakennuksen suunnitteluvaiheessa tulisi vertailla rakennusmateriaaleja siten, että rakennuksesta kokonaisuudessaan tulisi käyttötarkoitukseensa nähden mahdollisimman ympäristömyönteinen. Tuotteiden ja rakennusten ympäristötarkastelussa voidaan tapauskohtaisesti painottaa eri ympäristövaikutusten osuutta. Tällä hetkellä julkisilla hankkijoilla on käytettävissä EU GPP Training Toolkitin ohjeet sekä Pohjoismaisen ympäristömerkin pientaloille soveltuvat talokriteerit.

Rakennustuotteiden vapaa liikkuvuus EU:n alueella taataan EN-standardien avulla ja viranomaiset voivat asettaa vaatimuksia tuoteominaisuuksille näiden EN-standardien sisältämien sääntöjen puitteissa. Rakennustuotteiden ympäristösuorituskykyä tulee koskemaan standardi EN 15804. Standardin oletetaan valmistuvan 2010 lopulla, jonka jälkeen laaditaan ympäristöselosteet eri tuoteryhmille.

Hankkijan arvioidessa rakennustuotteiden ympäristösuorituskykyä suositellaan tarkasteltavaksi niiden elinkaariaikaisia ympäristövaikutuksia käyttämällä standardin EN 15804 mukaisia ympäristöselosteita. Ympäristökriteereinä voidaan käyttää mm. hiilijalanjälkeä, uusiutuvien materiaalien käyttöä, uusiutuvan energian käyttöä, uusiutumattoman energiankäytön vähentämistä, veden kulutusta ja jätteen määrän välttämistä.

Tällä hetkellä käytettävissä on Rakennustuotesäätiö RTS:n ympäristöselosteita. Nämä eivät kuitenkaan perustu yhtenäiseen standardiin, joten vertailu on vaikeaa. EN 15804 valmistuttua voidaan siirtyä käyttämään tuotteiden ympäristöselosteita sitä mukaa kun ne yleistyvät.

Rakennusten ja rakennusmateriaalien ympäristönäkökohtia tarkasteltaessa sekä julkisen hankkijan, joka tekee päätöksen rakennuksen hankinnasta, että rakennusprojektin suunnittelijan, joka yleensä tekee päätökset rakennusmateriaalien määrittelystä, tehtävänä on huolehtia ympäristövaatimusten toteutuminen. Rakennusprojektin suunnittelijan tulee ottaa julkisen hankkijan asettamat ympäristötavoitteet ja -vaatimukset huomioon rakennuksen suunnitteluvaiheessa sekä rakennusmateriaalien hankinnan ohjeistuksessa.

Rakennustuotteiden ympäristövaikutusten todentaminen

Rakennustuotteiden ympäristövaikutusten tarkastelun apuna voidaan käyttää tuotteista saatavia ympäristötuoteselosteita, jotka ovat todennäköisesti tulossa pakolliseksi osaksi tuotetietoja rakennustuoteasetuksen laajentumisen myötä. EU komission standardisointimandaattiin M/350 perustuvan eurooppalaisen rakennustuotteiden ympäristöselostestandardin EN15804 arvioidaan valmistuvan vuoden 2010 aikana ja se tulee käyttöön jäsenmaissa parin vuoden kuluessa. EN standardit sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden näkökulmasta ovat myös valmistumassa lähivuosina. Myös ISO valmistelee vastaavaa standardisointia.

Standardien valmistuttua niitä voidaan käyttää rakennusten kestävä kehityksen mukaisten ominaisuuksien vertailussa.

Vertailua voidaan myös tehdä EU GPP Training Toolkit –oppaan rakentamiselle koostettujen suositusten perusteella.

Rakennusten ympäristövaatimukset voidaan todentaa

- **EN 15804 ja vastaavan ISO standardin** mukaan (EN 15804 standardi valmistuu 2010 lopussa)
- EU GPP Training Toolkit -oppaan ohjeistuksen mukaan
- Muun luotettavan selvityksen ympäristövaatimusten täyttymisestä mukaan

3.4.1.2 Puuta sisältävien kalusteiden ympäristönäkökohdat

Kalusteiden hankintatarvetta on hyvä pohtia vähintään seuraavista näkökohdista:

- mihin käyttötarkoitukseen tuote on tulossa
- tarvitaanko uutta tuotetta
- voidaanko vanhaa tuotetta kunnostaa

Kalusteiden puuraaka-aineen jäljitettävyyden ja laillisuus ovat merkittäviä ympäristötekijöitä. Julkisen hankkijan olisi suositeltavaa käydä hankinnan yhteydessä keskustelua potentiaalisten tarjoajien kanssa puumateriaalin ja puuhun perustuvan materiaalin jäljitettävyydestä ja asettaa tämä esimerkiksi vähimmäisvaatimukseksi, jos vaatimus ei syrji perusteettomasti tarjoajia. Hankkija voi myös asettaa jäljitettä-

vyyden vertailuperusteeksi kohtuullisella painoarvolla, jolloin suuremmasta jäljitettävän raaka-aineen osuudesta palkitaan tarjouskilpailussa lisäpisteillä.

Puuta sisältävien kalusteiden keskeisenä valintaperusteena myös ympäristönäkökulmasta ovat muun muassa kalusteiden fyysistä käyttöä koskevat ominaisuudet, esimerkiksi käyttöikä ja takuu, korjattavuus ja korvattavuus, mutta myös muun muassa ergonomiset ja esteettiset ominaisuudet. Lisäksi kalusteiden osalta käytönjälkeinen sijoittaminen on merkittävä kestävyyskriteeri. Kalusteiden tarpeen mukainen käyttöikä voi olla tapauksesta riippuen hyvin lyhyt, kuten tapahtumien kalusteet tai toisaalta pitkä, kuten esimerkiksi koulujen kalusteet.

Kalusteiden käytönaikaiset ympäristövaikutukset ovat vähäiset. Sen sijaan kalusteiden valmistuksen, pakkausten, kuljetuksen ja hävittämisen ympäristövaikutukset ovat suuremmat.

Julkisen hankkijan tulisi rajoittaa erilaisten orgaanisten yhdisteiden ja liuottimien osuutta pintakäsittelyaineissa, liimoissa ja tuotteissa sekä välttää vaarallisten aineiden käyttöä tuotannossa ja pintakäsittelyssä. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää tuotteiden turvallisuuteen, kulutuskestävyyteen ja ergonomiaan. Edellä mainittujen asioiden huomioimista ohjeistetaan Euroopan Komission GPP Training Toolkit -ohjeistuksessa.

Kalusteiden pakkausmateriaaleihin voidaan myös vaikuttaa julkisissa hankinnoissa. Yleisimpiä pakkausmateriaaleja ovat erilaiset kutistemuovit, suojarahvit sekä kestäkäyttöön tarkoitettut ympäristöystävälliset pehmustematot.

Puuta sisältävien kalusteiden ympäristönäkökohtien todentaminen

Puuta sisältävien kalusteiden ympäristövaikutusten todentaminen voidaan tehdä käyttämällä tuotteiden ympäristöselosteita ja ympäristömerkkejä sekä vertailemalla niistä saatavia tietoja. Apuna voidaan käyttää EU:n vihreiden julkisten hankintojen työkalupakin (GPP Training Toolkit) ohjeistusta.

Puuta sisältävien kalusteiden kestävyys voidaan todeta

- **Tuoteselosteissa** ilmoitettujen ympäristövaikutusten avulla
- EU GPP Training Toolkit -oppaan ohjeistuksen mukaan
- **Ympäristömerkinnöillä**, kuten Suomessa yleisimmin käytössä olevat Pohjoismainen Ympäristömerkki (Joutsenmerkki), EU:n ympäristömerkki (EU-kukka) ja Blauer Engel -merkki
- **Muulla tavarantoimittajan** näiden suositusten periaatteet täyttävällä luotettavalla selvityksellä kestävästä alkuperästä tai luotettavalla selvityksellä, että tuote täyttää ympäristömerkin kriteerit

3.4.2 Paperituotteet

Paperituotteiksi näissä suosituksissa luetaan toimisto- ja painopaperit, pehmopaperit, ruuanlaittopaperit, puukuitupohjaiset pakkaukset ja kertakäyttötuotteet sekä sanoma- ja aikakauslehdet.

Paperituotteiden ekologisen kestävyuden näkökulmasta keskeinen vaatimus on tarkoituksenmukaisuus. Julkinen hankkija voi painottaa muun muassa

- kestäväää alkuperää
- materiaalitehokkuutta,
- energiatehokkuutta,
- ilmastovaikutukset
- välttämällä mahdollisuuksien mukaan ympäristölle vaarallisten kemikaalien käyttöä
- päästöjen määrää ilmaan ja veteen tai
- veden käytön vaikutuksia ja tehokkuutta tuotettua tuotetta kohden.

Paperituotteilla on myös niiden käytön aikaisia vaikutuksia ympäristöön. Tällaisia ovat muun muassa tuotteiden tekniset ja fyysiset ominaisuudet, joilla voidaan vaikuttaa niiden ympäristösuorituskykyyn. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- toimistopapereiden hyvä tulostettavuus
- painotekniset ominaisuudet
- papereiden ja kartonkien keveys
- pakkausten tehokas suunnittelu
- kertakäyttöastioiden keräys- ja kierrätysjärjestelmät.

Kiinnittämällä huomiota näihin ominaisuuksiin voidaan välttää käytön aikana syntyvää kaatopaikkajätteen määrää, kuljetuksesta syntyviä päästöjä sekä tehostaa varastoimista.

Paperituotteiden loppusijoitus on tärkeä osa tuotteen elinkaarta. Paperituotteiden kierrätettävyyden ja kierrätyksen järjestäminen ovat Euroopassa korkealla tasolla EU-lainsäädännön kautta. On tärkeää, että julkinen hankkija toimii esimerkkinä mahdollisimman vähän kaatopaikalle sijoitettavaa jätettä tuottavien hankintojen edistämiseksi. Näin ollen esimerkiksi pakkausten ja painotuotteiden kierrätettävyyden, kokoon ja tarkoituksenmukaisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota.

Paperituotteiden ympäristövaatimusten todentaminen

Elinkaareen liittyvien ympäristönäkökulmien standardisointi on vielä kesken ja näin ollen yksiselitteisiä ja keskenään vertailtavia tuloksia ei paperin elinkaaresta useinkaan ole saatavilla.

Paperituotteiden kestävyuden todentamista voidaan tehdä käyttämällä tuotteiden ympäristöselosteita ja vertailemalla niistä saatavia tietoja. Apuna voidaan käyttää EU:n vihreiden julkisten hankintojen työkalupakin (GPP Training Toolkin) ohjeistusta.

Papereiden kestävyys voidaan todeta

- Tuoteselosteissa ilmoitettujen ympäristövaikutusten avulla
- EU GPP Training Toolkit -oppaan ohjeistuksen mukaan
- Ympäristömerkinnöillä, kuten Suomessa yleisimmin käytössä olevat Pohjoismainen ympäristömerkki (Joutsenmerkki), EU:n ympäristömerkki (EU-kukka) ja Blaue Engel -merkki
- muulla tavarantoimittajan näiden suositusten periaatteet täyttävällä luotettavalla selvityksellä kestävästä alkuperästä tai luotettavalla selvityksellä, että tuote täyttää ympäristömerkin kriteerit

4 Kehittämisedotukset

Puupohjaisten tuotteiden julkisten hankintojen kautta voidaan edistää julkisille hankinnoille asetettuja tavoitteita ympäristömyönteisten innovatiivisten tuotteiden ja ratkaisuiden saamiseksi markkinoille. Tämän vuoksi on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että kestävien julkisten hankintojen toteuttamisen avuksi rakennetaan oikeanlaista osaamis- ja tukiverkosta sekä työkaluja julkisten hankkijoiden käyttöön.

Tärkeitä tällaisia kehittämiskohteita ovat esimerkiksi

- julkisia hankintoja tekevien osaamisen kehittäminen tällä alueella,
- Suomessa toimivien tuotteita ja palveluita tuottavien yritysten osaamisen kestävästä julkisista hankinnoista kehittäminen,
- tiedon saatavuuden varmistaminen julkisille hankkijoille sopivassa ja tehokkaasti toimivassa muodossa,
- rahoituksen ja tuen varmistaminen.

Suomessa on käynnissä erilaisia hankkeita kestävien julkisten hankintojen kehittämiseksi. Yksi tällainen on TEKES:in rahoitustyökalu innovatiivisten julkisten hankintojen tueksi sekä Motivan yhteydessä toimiva Julkisten ympäristöteknologiahankintojen help desk. Näitä palveluita olisi tarpeen tuoda paremmin julkisten hankkijoiden tietoon ja opastaa ja kannustaa niiden käyttöön.

Lisäksi yhteistyö, parhaiden käytäntöjen kokoaminen ja koko maassa samankaltaiset toimintamallit auttaisivat kilpailutukseen osallistuvia tuottajia. Myös alalla toimivien yritysten kanssa tulisi käydä vuoropuhelua kriteerien, laskentamallien ym. kanssa, jotta kehitettävät tekijät ovat käyttökelpoisia hankintojen tekemiseen.

Ohjausryhmän ehdotukset jatkokehitystoimenpiteiksi

1. Lisätään hankkijoiden osaamista keskittämällä hankintojen ympäristöosaamista johonkin (esim. SYKE, Motiva Oy, Julkisten hankintojen neuvontapalvelu) olemassa olevaan asiantuntijaorganisaatioon. Asiantuntijaorganisaatio palvelisi kaikkia julkisista hankinnoista vastaavia eräänlaisena tukipalveluna. Lisäämällä hankkijoiden tietoa puutuotteiden sekä muiden tuoteryhmien tuotteiden ympäristövaikutuksista edistämme ympäristöasioiden huomioimista julkisissa hankinnoissa.

Asiantuntijaorganisaatio koordinoisi myös kansallisten kriteereiden laadintaa sekä osallistuisi EU-kriteereiden valmisteluun.

2. Perustetaan Internet-pohjainen tietopankki, johon kootaan tietoa tuotteiden ja palveluiden ympäristönäkökohdista, esimerkkejä ympäristökriteereistä, hyviä käytäntöjä, hankinta-asiakirjamalleja sekä elinkaarikustannusten laskentatyökaluja. Tavoitteena on edesauttaa kuntien ja muun julkisen sektorin työtä hankintojen ympäristövaikutusten huomioimisessa sekä saada aikaan käytännössä sovellettavaa ohjeistus.
3. Käynnistetään selvitystyö (esim. TEM) alan toimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa tarpeesta hankintoja helpottavan vertailutyökalujen luomiseksi. Elinkaarinäkökulmasta kestävyysmittaaminen ja vertailu edellyttävät, että julkisilla hankkijoilla on käytössään menetelmä ja työkalu, joiden avulla vertailua voidaan tehdä. Erityisesti rakennussektorilla toimivasta järjestelmästä olisi tukea kestävien hankintojen kokonaisvaltaiselle haltuunotolle ja sitä kautta edistämislle.
4. Rakennusalan koulutuksessa lisätään kestävien hankintojen tekoon tarvittavan tietopohjan luomista.
5. Näiden suositusten rinnalla tulisi laatia puuenergian kestävien julkisten hankintojen periaatteet. Tällä hetkellä EU on määritellyt biopolttoaineiden kestävyyskriteerit. CEN ja ISO valmistelevat biomassan kestävyysvaatimuksia, joihin sisältyy sekä energian raaka-aineelle asetettavia vaatimuksia että energiantuotantoon asetettavia vaatimuksia.

Keskeisiä termejä

Elinkaaritarkastelu/-analyysi (Life Cycle Assessment, LCA) arvioi tuotteen, prosessin tai palvelun ympäristövaikutuksia suunnittelusta tuotannon ja käytön kautta hävittämisestä eli koko sen elinkaaren ajan, ns. kehdestä hautaan -lähestymistapa.

Elinkaarikustannuksilla (Life Cycle Costs, LCC) tarkoitetaan kaikkia niitä yhteenlaskettuja kustannuksia, joita kohteelle syntyy tai voidaan olettaa syntyvän sille määritetyn elinkaaren aikana.

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon prosesseja, joista ihminen saa luonnosta aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Tällaisia hyötyjä ovat esimerkiksi raakapuu, ulkoilu ja virkistys, marjat ja sienet, ilmastomuutoksen torjunta, pohjaveden tuotanto.

Hyödyllisiä internet-osoitteita

Työ- ja elinkeinoministeriö:

www.tem.fi > Kuluttajat ja markkinat > Julkiset hankinnat

Ympäristöministeriö:

www.ymparisto.fi > Yritykset ja yhteisöt > Tuotteet ja hankinnat > Julkiset hankinnat

Julkisten hankintojen neuvontapalvelu: www.hankinnat.fi

Julkisten ympäristöteknologiahankintojen neuvontapalvelu:

www.motivanhankintapalvelu.fi

Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa:

www.ymparisto.fi > Yritykset ja yhteisöt > Tuotteet hankinnat > Julkiset hankinnat

Kestävien hankintojen toimintaohjelma:

www.ymparisto.fi > Yritykset ja yhteisöt > Tuotteet hankinnat > Julkiset hankinnat

Julkisten hankintojen ympäristöopas:

www.ymparisto.fi > Yritykset ja yhteisöt > Tuotteet hankinnat >

Julkiset hankinnat > Julkisten hankintojen ympäristö -opas

EU:n ympäristöystävällisten hankintojen sivusto Green Public Procurement (GPP) Training toolkit:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 23
00023 Valtioneuvosto
www.tem.fi/mso

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY